

SCOALA MARGINALISTA ENGLEZA

Revoluția marginalista – element de baza al afirmării neoclasicismului – a fost realizată cu ajutorul unor școli și personalități a căror activitate s-a desfășurat în ultimile trei decenii ale secolului nouăsprezece.

Între aceste școli se remarcă școala marginalistă engleză, inițiată de W. St. Jevons (1835-1882), autor al multor lucrări, cea mai importantă fiind „Teoria economiei politice”. Această lucrare a apărut în anul 1871, și în ea autorul propune o reconstituire a științei economice. În viziunea lui această trebură să plece nu de la creșterea averii națiunilor ca la Smith, ci de la calculul hedonistic, adică de la un anumit grad de bunăstare.

El precizează că „...este evident că știința economică nu poate fi decât o știință matematică. Știința economică este o știință matematică deoarece se ocupă de cantități...”

Simbolurile matematice nu sunt de natură diferită de cele ale limbajului, ele constituie o perfecționare a limbajului, adaptat la noțiunile și relațiile pe care vrem să le exprimăm...”

Jevons afirmă că observația critică putea fi valabilă pentru trecut, dar pentru prezent și viitor noțiuni ca: utilitate, valoare, avere, moneda, capitalul, plăcerea, satisfacția, efortul, suferința, și altele de acest gen sunt susceptibile de măsurare.

Informațiile și datele statistice pot veni în ajutor dacă există o metodă adecvată de valorificare, iar instrumentele necesare pentru ea le oferă noua știință, economică și matematică, adică economia politică matematică.

Măsurarea unor categorii, fenomene, stări poate fi directă sau indirectă. Există ansambluri de sentimente și simțiri care ne obligă ca permanent să cumparam sau să împrumutăm de la alții, să trăim cu împrumut, să lucrăm, să facem pauze, etc.

Plecând de la efectele cantitative ale acestor simțăminte

Se poate aprecia importanța lor comparată.

“...dorința noastră este pendula noastră și oscilațiile ei sunt înregistrate cu minuziozitate de lista prețurilor de piață...” “...știința lipsită de statistici complete nu este din această cauză mai puțin matematică. O teorie exactă este primul pas spre progres.”, afirmă marele gânditor englez. Exactitatea este dată de informații preluate și studiate cu instrumente ale matematicii.

Noul fundament al stiintei economice il constituie, dupo parerea lui Levons si alti adepti ai revolutiei marginaliste,utilitatea marginala de care erau legate valoare si pretul.

Munca, dupa el, de indata ce este platita, nu are nici o influenta asupra valorii viitoare a unui bun;ea se deduce, se pierde pentru totdeauna.

In comert cheltuielile facute sunt trecute pentru totdeauna, si ele nu influenteaza utilitatea viitoare a bunurilor.

“...dar cu toate ca munca nu este nici o data cauza valorii , ea este intr-o serie de cazuri o circumstanta determinanta de genul urmator:valoarea nu depinde decat de gradul final al utilitatii (utilitate marginala).

Utilitatea marginala poate fi facuta sa varieze cheltuind mai multa sau mai putina munca, pentru a face sa varieze oferta.”

Dupa acest rationament, exista doua etape intre munca si valoare: munca modifica oferta, oferta modifica gradul de utilitate care guverneaza valoarea si rata de schimb.

Jevons considera ca :”costul productiei determina oferta,

oferta determina utilitatea marginala, utilitatea marginala determina valoarea”.El adauga ca “teoria mea se intemeiaza pe englezaa,initata de W.St.Jevons(1835-1882),autor al multor lucrarii, cea mai importanta fiind “Teoria economiei politice”.Aceasta lucrare a aparut in anul 1871, si in ea autorul propune o reconstituire a stiintei economice.In viziunea li aceasta trebuie sa plece nu de la cresterea avutiei natiunilor ca la Smith,ci de la calculul hedonistic,adica de la un anumit grad de bunastare.

El precizeaza ca “...este evident ca stiinta economica nu poate fi decat o stiinta matematica.Stiinta economica este o stiinta matematica deoarece se ocupa de cantitati...

Simbolurile matematice nu sunt de natura diferita de cele ale limbajului, ele constituie o perfectionare a limbajului, adaptat la notiunile si relatiile pe care vrem sa le exprimam...”

Jevons afirma ca observatia critica putea fi valabila pentru trecut, dar pentru present si viitor notiuni ca: utilitate,valoare, avutie, moneda, capitalul, placerea, satisfactia, efortul, suferinta,si altele de acest gen sunt susceptibile de masurare.

, consideratia ca munca este esentialmente variabila, deci ca munca trebuie privita prin valoarea produsului, si nu valoarea produsului prin cea a muncii...”

Se recunoaste deci, indirect, rolul muncii asupra produsului,lucru neintalnit la Menger.

Jevons a cautat sa completeze metoda deductive abstracta cu cea inductive statistica, metoda completa denumita de Jevons, pentru ca ea combina in modul cel mai concret si corect observarea, inductia si deductia.

Cu ajutorul acestei metode el face rationamente care il conduc la formularea de legi, axiome, teorii menite sa explice comportamntul economic ca in exemplul urmator:

-fiecare individ cauta un avantaj cat mai mare;

-prelungirea muncii peste o anumita limita devine din ce in ce mai grea si mai penibila;

-necesitatile omenesti sunt saturate mai repede sau mai incet;

din aceste deductii simple si silogisme putem ajunge la legi ale cererii si ofertei, legile valorii si alte rezultate combinate ale comertului.

Teoria schimbului –valoarea este o functie continua derivabila,descrescatoare in raport cu cantitatea; pentru un individ ea este sinonima cu utilitatea marginala sau “treapta finala a utilitatii” cum ii spune Jevons.

Valoarea unui bun in raport cu altul se defineste prin raportul a doua cantitati schimbate.

Piata este definite ca confruntare a doua persoane care procedeaza la schimbul a doua produse cunoscute de toti.

Aceasta, datorita faptului ca solicitantii si ofertantii , desi formuleaza aprecieri de valoare diferite bunului dat dupa regulile utilitatii marginale , pretul ajunge sa fie unic deoarece fiecare pereche vanzator-cumparator se intereseaza cum si la cat stabilesc alte perechi pretul la bunuri de acelasi tip.

Transparenta schimburilor si buna informare asupra preturilor sunt conditii de functionare a legii indiferentei sau unicitatii preturilor.

O alta trasatura importanta a gandirii lui Jevons este aceea ca el considera bunurile care se schimba masurabile si divizibile.

Daca cantitatea X din bunul A se schimba pe cantitatea Y din bunul B (A si B putand fi bunuri, servicii, marfuri sau alt instrumeny de plata), orice schimb din aceleasi bunuri, oricat de mic sau de mare ar fi, are loc, in virtutea legii indiferentei, in aceiasi proportie.

Deci este valabila formula:

$$DY/DX=Y/X$$

Rata de schimb a doua bunuri , oricare ar fi ele, este invers proportionala cu utilitatea lor. Intervin aici doi factori care sunt: marimea stocului din bunul care se schimba si intensitatea nevoilor de satisfacut ale participantilor la schimb.

Daca vanzatorul A care ofera o parte X din stocul sau de bunuri A astfel sa-I mai ramana si lui (A-X), avand o utilitate marginala $f(A-X)$ si daca utilitatea marginala a cantitatii Y din bunul obtinut prin schimb cu cantitatea X, notata $g(y)$,avem:

$$f(A-X)/g(X)=DY/DX$$

Daca vom considera functiile de utilitate ale lui (B) cu care (A) schimba, care renunta la partea Y din stocul sau de B pentru a

obtine X cantitate din bunul A, se poate scrie simetric cu primul caz in felul urmator:

$$\frac{f(X)}{g(B-Y)} = \frac{DY}{DX} = \frac{Y}{X}$$

Formula matematica este corecta dar in realitate sunt rare cazurile in care utilitatile marginale ale cantitatilor din cele doua bunuri schimbate de cei doi participanti la schimb sa coincida. Chiar Jevons a aratat ca, daca cele doua relatii sunt simultan verificabile, schimbul este posibil in cele mai bune conditii pentru participantii la schimb.

Agentii economici antrenati in operatiuni de schimb , nu verifica mai intai conditiile si apoi efectueaza schimbul;acesta are loc de cele mai multe ori si fara verificarea ipotezelor.

Ecuatiile schimbului ale lui Jevons sunt celebre din punct de vedere matematic dar, cum apreciaza Bpodski si Rocher, doi exegetii ai domeniului, "ele nu au fundament logic solid; expozeul matematic care le insoteste nu este o demonstratie..."

Teoria muncii se axeaza la Jevons pe urmatoarele elemente:

-1)-definitia muncii-munca este orice actiune mai mult sau mai putin placuta (dezagreabila),a spiritului sau a corpului, efectuata in intregime sau in parte in vederea satisfactiilor viitoare;

-2)-caracterul ei-munca este un factor complex care produce utilitati si atrage dupa sine stari neplacute (dezsatisfactii), sau utilitatii negative(dezutilitati).

-3)-scgimbarea starii omului pe parcursul muncii-la inceput este placuta si randamentul creste, apoi incepe sa devina neplacuta, randamentul descreste, se reduce incremental de utilitate.

Munca inceteaza atunci cand se egaleaza utilitatea marginala (a randamentului)< cu dezutilitatea marginala (a efortului).

Curba (I) traseaza starea utilitatii pw intreaga perioada a timpului de lucru. Curba (II) arata evolutia in timp a muncii in termini de placere si/neplacere.

In segmental de timp (a-b) munca este placuta si rodnică; in rest , pe segmental de timp (0-c) este neplacuta, crescand in segmental (0-a) si descrescand in segmentul (b-e).

In punctele d si e , aflate la aceiasi distantaa de axul timp, scaderea randamentelor egaleaza cresterea chinurilor muncii.

De aii in colo rezultatul nu indreptateste efortul si munca trebuie oprita.

In teoria capitalurilor, Jevons defineste aceasta categorie importanta ca ansamblul bunurilor de consum folosite de muncitorii de toate categoriile pentru realizarea telurilor propuse. Functia elementara, cea mai importanta a capitalului este de a permite muncitorului sa astepte rezultatele muncii de mai mare sau mai mica durata. Capitalul permite sa se faca anumite adaosuri muncii, prin investitii.

Calculul recompensatiei capitalului trebuie sa ia in calcul dimensiunile investitiei si ale duratei acesteia, determinand apoi venitul net al capitalului.

Piata capitalului ii pare lui Jevons asemanatoare cu oricare alta piata;miscarea libera a capitalurilor imprima ratei profitului o tendinta de egalizare, si ea corespunde raportului dintre sporul de productie si productia in totalul ei.

Rata profitului este exprimata prin formula urmatoare:

$$\frac{\text{-----}}{\text{-----}} \\ R_p = F'(t)/F(t) \\ \text{-----}$$

la numarator fiind sporul de productie in perioada t de timp, iar la numitor productia din momentul inceperii perioadei, socotita aceiasi pe intregul interval de timp.

Jevons era adeptul multitudinii de teorii si pareri din "republica stiintei",in general, si mai ales a celei economice, considerand ca revoltele si chiar anarhia in acest domeniu sunt si benefice, in folosul dezvoltarii stiintei. Cand se instaureaza despotismul unei scoli sau unui current, stiinta se rupe de realitati, nu se mai dezvolta iar sustinatorii ei cauta sa oblige realitatea sa se inscrie in termenii teoriei lor.

"Stiinta noastra stagneaza, spune el , deoarece se refera mai mult la opinii decat la experienta...Eu cred ca teoria pe care o avansez in aceasta carte este exacta ; dar nu este inutil ca ea sa fie supusa examenului experientei intrucat fundamentele teoriei noastre au o legatura foarte directa cu bunastarea materiala a speciei umane."

Cand sunt mai multe scoli , curente, factorii de decizie au de unde sa aleaga cele mai potrivite masuri pe care mersul economiei le solicita.

Cat priveste rolul lui Jevons in propulsarea stiintei economice, se cuvine sa retinem c atentie asupra aprecierii formulate de J. M. Keynes:"Jevons a orientat stiinta economica spre modul de tratare al stiintelor naturale care se intemeiaza solid pe experienta",remarcandu-se in randul economistilor in general si al celor marginalisti in special.